

УДК 016:61 + 617.7 (091)

О. П. Кучук
Г. Д. Ловля
Я. І. Пенішкевич

РАДЗІХОВСЬКИЙ БОРИС ЛЕОНІДОВИЧ – ВЧЕНИЙ, ПЕДАГОГ, ФУНДАТОР ОФТАЛЬМОЛОГІЇ НА БУКОВИНІ

Буковинський державний медичний
університет, м. Чернівці

Ключові слова: Радзіховський Б.Л.,
життя, творчість, офтальмологія.

Резюме. Висвітлено життєвий та творчий шлях завідувача
кафедри очних хвороб Б.Л. Радзіховського.

Нещодавно офтальмологи України відмітили 100-річчя з дня народження професора Б. Л. Радзіховського.

Заслужений діяч науки, професор, талановитий вчений, засновник і завідувач кафедри очних хвороб (1945–1975), досвідчений організатор, відомий офтальмолог та раціоналізатор, Борис Леонідович Радзіховський зробив вагомий внесок у розвиток вітчизняної офтальмології, фундатор офтальмології на Буковині.

Народився Б. Л. Радзіховський 4 серпня 1909 року у селі Ново-Олексіївка Генічеського району Херсонської області в сім'ї селянина.

Після закінчення Дніпропетровського медичного інституту в 1932–1934 роках працював лікарем поліклініки заводу “Комунар” (м. Запоріжжя). У 1935–1937 роках Борис Леонідович навчався в клінічній ординатурі очної клініки Дніпропетровського медичного інституту, після закінчення якої був направлений на роботу лікарем-офтальмологом у Молочаївську районну лікарню, де завідував очним відділенням з 1937 року до початку Великої Вітчизняної війни.

Поряд із практичною роботою він серйозно займається науковим дослідженням, яке було присвячене лікуванню розповсюдженого на той час інфекційного захворювання очей – трахоми, розробляє оригінальний метод її лікування та профілактики ускладнень. Власні наукові дослідження, під керівництвом В. П. Філатова, вилилися в кандидатську дисертацію «Лечение трахомы отсасыванием», яку в 1940 році успішно захищає в Українському інституті експериментальної офтальмології (м. Одеса).

У роки Великої Вітчизняної війни Б. Л. Радзіховський служить у лавах Радянської Армії провідним офтальмологом спеціалізованого евакогоспіталю.

Під час роботи в госпіталі Борис Леонідовичу доводилося мати справу з великою кількістю комбінованих уражень органа зору та з тяжкими проникними пораненнями ока з внутрішньоочними сторонніми тілами. Там він розробив свою, нову прогресивну методику їх локалізації всередині ока, сконструював оригінальний протез-індикатор, за допомогою якого рентгенолокалізація внутрішньоочних сторонніх тіл стала значно інформативнішою та більш точною.

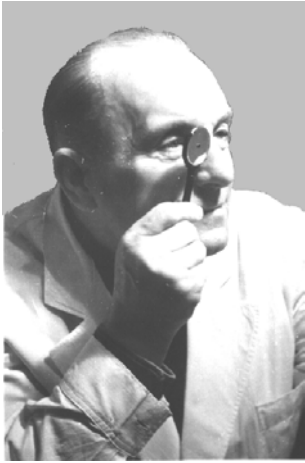
У ті буремні роки війни Борис Леонідович аналізує та науково обробляє величезний клінічний матеріал, який вилився в докторську дисертацію “Рентгенолокалізація инородных тел глаза”, яку успішно захистив у червні 1945 року в Центральному інституті удосконалення лікарів (Москва).

У жовтні 1944 року, за рішенням уряду України, у Чернівцях відкривається медичний інститут. За направленням Міністерства охорони здоров'я України, з 8 грудня 1945 року Б. Л. Радзіховський приступив до роботи завідувача кафедри очних хвороб, клінічною базою якої було очне відділення обласної лікарні, розгорнуте на 34 ліжка.

У перші повоєнні роки Борис Леонідовичу доводилося працювати в надзвичайно складних умовах – не було кваліфікованих кадрів, матеріально-технічної бази та наочного приладдя для проведення навчального процесу, науково-дослідної та лікувальної роботи.

Офтальмологічна служба в області знаходилася на вкрай низькому рівні і практично була недосяжна для сільського населення. На Буковині було всього 9 окулістів, які працювали тільки у Чернівцях. Очна захворюваність в області була дуже поширеною (гонобленорея, трахома, туберкульоз і сифіліс та інші очні захворювання).

У перші роки роботи в Чернівцях Б. Л. Радзіховському доводилося створювати матеріально-

технічну базу кафедри, готувати кваліфіковані кадри – викладачів для навчального процесу та практичних лікарів для боротьби з очною захворюваністю в області, проводити велику методичну роботу, щоб забезпечити навчальний процес на належному рівні, створювати напрямки наукових

досліджень на кафедрі. Напруженою працею, високою організованістю, великою наполегливістю та відданістю своїй улюбленій справі доводилося долати труднощі перших повоєнних років.

У 1947 році очне відділення було розширене до 50 ліжок, створено операційний блок, перев'язувальні кімнати, оглядові, навчальні кімнати, лабораторію та лекційну аудиторію на 150 місць.

Очне відділення і кафедра, незважаючи на матеріальні труднощі в повоєнні роки, поступово обладнувалися необхідною для діагностично-лікувального процесу та наукових досліджень апаратурою.

Лекції студентам він зазвичай читав особисто, творчо підходив до їх створення, наводив чисельні приклади, тому кожного разу в цих лекціях було щось нове та цікаве для слухачів, часто відвідував практичні заняття, вимагав, щоб вони були спрямовані на практичну роботу студентів із хворими.

Борис Леонідович проводив семінарські заняття з субординатурами, на яких, зазвичай, були присутні клінічні ординатори, аспіранти та молоді асистенти, а також лікарі, що знаходилися на курсах. Це була школа не тільки поглиблення офтальмологічних знань, а і підвищення педагогічної майстерності.

Борис Леонідович був зразком для колективу кафедри і очного відділення високої дисциплінованості, чіткості і організованості в роботі, відповідальності до виконання будь-якої справи. Цього він вимагав від членів колективу, з якими працював.

Науково-дослідницька робота на кафедрі була спрямована на проблеми глаукоми, рефракції й акомодатії, розробку нових офтальмологічних приладів, методів діагностики та обстеження очних хворих.

Під керівництвом Б. Л. Радзіховського виконали і захистили дисертаційні роботи: Авербух С.Л., Водовозов А.М., Титенко К.С., Курчен-

ко С.И., Кондрацький В.Ф., Ловля Г.Д., Лучик В.І., Воронова Т.Б., Телегіна Г.М.

Б. Л. Радзіховський автор 5 монографій: “Офтальмоскопическая диагностика (с офтальмоскопическим атласом)” (1957), “Близорукость” (1963), “Старческая дальнозоркость” (1965), “Астигматизм человеческого глаза” (1969), “Чувствительность роговицы и её диагностическое значение в патологии глаза и организма” (1974); 150 наукових статей, 10 винаходів та чисельних раціоналізаторських пропозицій.

Лікувальна робота у Б. Л. Радзіховського була чітко регламентована: щоденний огляд оперованих, тяжких та хворих, що поступили в клініку. Щотижневі обходи хворих, консультації в поліклініках міста та районів області були школою поглиблення професійних знань для всіх офтальмологів області.

Оперував професор з високою майстерністю. Молодим лікарям оперувати хворих довіряв тільки після набуття потрібної хірургічної техніки.

Напружена робота професора Б. Л. Радзіховського разом з колективом кафедри проявилася покращанням офтальмологічної служби області: збільшилась кількість ліжок до 240, лікарів офтальмологів до 70, зменшилась очна захворюваність. Проведена велика робота, спрямована на збереження зору у дитячому віці, з раннього виявлення глаукомних хворих, та зменшення очного травматизму. Висококваліфікована офтальмологічна допомога стала широкодоступною для населення Буковини, незалежно від місця мешкання.

Професор Б. Л. Радзіховський успішно поєднував педагогічну, науково-дослідницьку та лікувальну роботу з громадською діяльністю – неодноразово обирався депутатом міської ради м. Чернівці, багато років очолював місцевий комітет інституту. На громадських засадах працював позаштатним офтальмологом області, беззмінно впродовж 30 років очолював обласне наукове товариство офтальмологів, був членом правління Всесоюзного та Всеукраїнського наукових товариств офтальмологів, та редакційної ради “Офтальмологічного журналу”.

У 1964 році Борис Леонідовичу присвоєно звання заслуженого діяча науки України, він нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора, п'ятьма медалями, знаком “Відмінник охорони здоров'я” та численними грамотами. З нагоди 50-річчя Чернівецького медичного інституту його портрет занесено до галереї фундаторів наукових шкіл академії.

У 1994 році засновано студентську стипендію імені професора Б. Л. Радзіховського та премію Чернівецької міської ради його імені.

З нагоди проведення в Чернівцях XII Міжнародного офтальмологічного симпозиуму (Одеса-Генуя), 1 липня 2001 року, на будинку де мешкав Борис Леонідович, встановлено меморіальну дошку.

23 жовтня 2009 року проведена науково-практична конференція, присвячена 100-річчю з дня народження Б. Л. Радзіховського з участю офтальмологів України.

Професор Б. Л. Радзіховський був талановитим педагогом, блискучим офтальмохірургом, чуйним і безкорисливим лікарем, кмітливим винахідником і раціоналізатором, високоосвіченою і всебічно розвинутою людиною, завдяки чому заслужив велику повагу серед пацієнтів, лікарів, викладачів, студентів, громадськості міста, області та офтальмологів України.

Література. 1. Буковинська державна медична академія. Сторінки історії. Біографічний довідник завідувачів кафедр та професорів Буковинської державної медичної академії (1944-1988 рр.). / [Наук.редкол.: Пішак В.П. та ін.]. – Чернівці, 1999. – 225 с. 2. Радзіховський Борис Леонідович.

Життя і творчість. / Пішак В.П., Лучик В.І., Ловля Г.Д. [та ін.]. – Чернівці: Медакадемія, 2004. – 180 с.

**РАДЗИХОВСКИЙ БОРИС ЛЕОНИДОВИЧ –
УЧЕНЫЙ, ПЕДАГОГ, ФУНДАТОР
ОФТАЛЬМОЛОГИИ НА БУКОВИНЕ**

О. П. Кучук, Г. Д. Ловля, Я. И. Пенишкевич

Резюме. Освещен жизненный и творческий путь заведующего кафедрой глазных болезней Б.Л. Радзиховского.

Ключевые слова: Радзиховский Б.Л., жизнь, творчество, офтальмология.

**RADZIKHOVSKY BORIS LEONIDOVYCH –
SCIENTIST, EDUCATIONALIST, THE FOUNDER
OF THE OPHTHALMOLOGY IN BUKOVYNA**

O. P. Kuchuk, H. D. Lovlya, Y. I. Penishkevych

Abstract. The article deals with the life and creative activity of the head of Ophthalmology Department.

Key words: Radzikhovsky B.L., life road, creative activity, ophthalmology.

Bukovinian State Medical University (Chernivtsi)

Clin. and experim. pathol. - 2009. - Vol.8, №4 (30). - P.142-144.

Надійшла до редакції 20.12.2009

© О. П. Кучук, Г. Д. Ловля, Я. І. Пенішкевич, 2009